

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep

0032 OSLO

Vår ref / Saksbehandler
15/8876-7 200 &13
Fanny Voldnes / tlf.

Dato:
01.02.2016

HØRING - FORSLAG TIL NYTT INNTEKTSSYSTEM FOR KOMMUNENE

Kommunal- og moderniseringsdepartementet sendte 16. desember 2015 ut forslag til nytt inntektssystem for kommunene. Forslaget består av et høringsnotat på 100 sider. Det foreslås vesentlige endringer på tre viktige områder:

- Forslag om at basistilskuddet, som alle kommuner får i dagens system, reduseres med utgangspunkt i et nytt strukturkriterium basert på reiseavstander for å nå 5000 innbyggere
- Vesentlige endringer i den betydning folketall i ulike alders- og sosiale grupper har i kostnadsutjevningen mellom kommunene. Endringer i vektorer for basiskriteriet, sonekriteriet, landbrukskriteriet og urbanitetskriteriet
- Endringer i fordeling av regionaltilskuddene (Distriktstilskudd Sør-Norge, Nord-Norge og Namdaltilskudd) og småkommunetilskuddet

Dette er tilskudd som utjevner forskjeller i kommunenes kostnader for å kunne yte likeverdige kommunale tjenester på de viktigste kommunale tjenesteområdene. Endringsforslagene er ikke konsekvensberegnet. Endringene dreier seg i hovedsak om hvordan kostnadsutjevning mellom kommunene, herunder smådriftsulemper, skal ivaretas. Endringene synes først og fremst å være til fordel for de aller største kommunene, mens mange av de små vil tape. Det er imidlertid foreslått flere alternativer og også andre endringer. I tillegg er det store usikkerheter knyttet til metode og datagrunnlag og bruken av det. Det er derfor ikke mulig på en klar måte å se hvilke konsekvenser endringene vil ha for den enkelte kommune. Det vil først være mulig i forbindelse med Kommuneproposisjonen. Den legger regjeringene vanligvis fram i midten av mai. Skal endringene få virkning fra 1. januar 2017 må Stortinget vedta endringer i løpet av juni 2016.

Manglende konsekvensutredning og kort frist

Fagforbundet reagerer på den korte fristen som minner om hastebehandling fra Regjeringens side. I en så viktig sak burde kommunene få bedre tid til en grundig behandling og normal saksgang, slik det vanligvis har vært når kommuners inntektssystem skal endres vesentlig. I noen tilfeller har det da vært en grundig vurdering av endringer og konsekvenser av dem i en NOU som har vært på høring, før den er blitt endelig behandlet i Storting. Denne gangen

legges det opp til en annen prosess, hvor heller ikke forslagene er konsekvensberegnet. Prosessen minner litt om den som ble benyttet da regjeringen foreslo endringer i inntektssystemet for fylkeskommunene.

Økonomisk tvang for å fremme kommunesammenslutninger

Inndelingstilskuddet i det kommunale inntektssystemet innebærer at kommuner ikke straffes økonomisk ved å slå seg sammen. Det naturlige ville derfor være å avvente resultatene av kommunereformen. Når den er gjennomført burde en foreta en gjennomgang av inntektssystemet og komme med forslag til nytt system basert på den kommunestruktur man da har fått.

Det er svært uheldig å gjennomføre denne prosessen med inntektssystemet midt i en kommunereform. Kombinasjonene av denne reformen og inndelingstilskuddet vil for mange kommuner framstå som at det økonomisk er svært gunstig å slå seg sammen med andre kommuner. På den andre side skapes det i mange kommuner, som ikke ønsker å slå seg sammen, usikkerhet om framtidig økonomi. Særlig små kommuner i områder med kort reiseavstand for å nå 5000 innbyggere kan straffes økonomisk om de ikke slår seg sammen. Derfor innebærer Regjeringens forslag til inntektssystem økonomisk tvang for å få kommuner til å slå seg sammen.

Elementet av kraftig økonomisk tvang i kommunereformen kan nøytraliseres dersom alle kommuner får inndelingstilskudd etter den modell kommuner som slår seg sammen får. Dvs. de unngår å tape økonomisk på ikke å slå seg sammen. For å få en nøytral økonomisk virkning i forhold til kommunereformprosessen ville det riktigste likevel være å utsette vurderinger av endringer inntektssystemet til kommunereformen er gjennomført.

Endring i kostnadsnøkkelen

Variasjoner i behovet for tjenester fanges i hovedsak opp gjennom alderskriterier og sosioøkonomiske kriterier (tilstand som gruppe). Forslaget som fremlegges viser en vridning i retning av at alderskriteriene får større betydning enn de sosioøkonomiske kriterier. Innføring av nytt kriterium for aleneboende i aldersgruppen 30-66 år er et eksempel på dette. Kommunenes utgifter til innbyggere med utvidet behov får etter nytt forslag en redusert effekt på kostnadsnøkkelen. Dette er en uheldig utvikling.

Endring i inntektsfordelingssystemet

Det foreslås en endring i inntektsfordelingssystemet for kommunene. En del av selskapsskatten, som i dag fordeles sammen med andre inntekter, skal fordeles med grunnlag i vekst i lønnsutgifter i privat næringsliv i kommunen. Grunnlaget for beregning er et gjennomsnitt av tre forutgående år. Regnskap for årene 2013-2015 vil danne grunnlag for beregning for året 2017.

I kommuner hvor en bedrifter opphører vil kommunen på denne måten rammes hardt. Behovet for kommunal innsats øker samtidig med at kommunen vil få en inntektssvikt. På sikt vil virkningen av dette kriteriet være at kommuner med sterk vekst i arbeidsplasser i privat sektor tjener på forslaget, mens kommuner med svakere vekst og reduksjon i arbeidsplasser taper. Ordningen vil omfordele inntekter fra fraflyttingskommuner til vekstkommuner, og gjøre muligheten til en fraflyttingskommune dobbelt vanskelig. Konsekvenser av forslag til en slik endring i inntektsfordelingssystemet har i likhet med andre forslag i denne høringen ikke blitt utredet.

Oppsummering

Fagforbundet reagerer på den korte høringsfristen som minner om hastebehandling fra regjeringens side. Det er vanskelig å vite konsekvensene av endringsforslagene og derigjennom ta standpunkt til fremlagte forslag. For øvrig mangler konsekvensberegninger og faglige begrunnelser for flere av endringene.

Slik forslagene nå foreligger fremstår det som bruk av økonomisk tvang for å få kommuner til å slå seg sammen.

For å få et inntektssystem som er sammenslåingsnøytralt mener Fagforbundet at kommuner som velger å fortsette etter gammel kommunestruktur, må få ordninger som har lignende effekt som inndelingstilskuddet.

Fagforbundet er primært av den oppfatning at endring i inntektssystem for kommunene først kan vurderes etter at endringer i kommunestruktur er gjennomført.

Med hilsen
FAGFORBUNDET

Mette Nord
forbundsleder

Fanny Voldnes
fagleder